

УДК 378.14.014.13

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-13\(41\)-599-608](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-13(41)-599-608)

Микула Микола Михайлович кандидат медичних наук, доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри фізіології, Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, тел.: (044) 454-49-82, <https://orcid.org/0000-0002-9752-8711>

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ

Анотація. У сучасній вищій медичній освіті основною метою є підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно виконувати професійні обов'язки та адаптуватися до стрімко змінюваних умов професійної діяльності. Компетентнісний підхід стає ключовим у процесі формування професійних компетентностей у майбутніх медиків, дозволяючи забезпечити високу якість підготовки та відповідність вимогам сучасного ринку праці. Впровадження компетентнісного підходу у вищій медичній освіті передбачає розробку та реалізацію нових освітніх програм, які орієнтовані на розвиток у студентів не лише теоретичних знань, але й практичних навичок, професійних умінь та особистісних якостей. Одним з основних напрямків цього підходу є інтеграція клінічних і теоретичних дисциплін, що дозволяє студентам отримувати комплексні знання та навички, необхідні для успішної професійної діяльності.

Компетентнісний підхід також включає використання сучасних освітніх технологій, таких як симуляційне навчання, проблемно-орієнтоване навчання та інноваційні методи оцінювання. Ці технології спрямовані на формування у студентів здатності критично мислити, аналізувати інформацію та приймати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності. Однією з важливих складових компетентнісного підходу є формування у студентів комунікативних навичок та здатності до міждисциплінарної співпраці. Це особливо важливо в умовах сучасної медичної практики, де ефективна взаємодія з колегами, пацієнтами та їхніми родичами є запорукою успіху лікувального процесу.

Таким чином, впровадження компетентнісного підходу у вищій медичній освіті сприяє підготовці фахівців, які не тільки володіють глибокими професійними знаннями, але й здатні ефективно застосовувати їх на практиці, що є важливим кроком на шляху до вдосконалення медичної освіти та підвищення якості медичної допомоги.

Ключові слова: компетентнісний підхід, медична освіта, компетентність, фахова підготовка.

Mykola Mykola Mykhailovych Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Physiology, Bogomolets National Medical University, Kyiv, tel.: (044) 454-49-82, <https://orcid.org/0000-0002-9752-8711>

MAIN DIRECTIONS OF THE FORMATION OF A COMPETENT APPROACH IN HIGHER MEDICAL EDUCATION

Abstract. In modern higher medical education, the main goal is to train highly qualified specialists capable of effectively performing professional duties and adapting to rapidly changing professional conditions. The competency-based approach is becoming key in the process of forming professional competencies in future medical professionals, ensuring high quality training and compliance with the demands of the modern labor market. The implementation of a competency-based approach in higher medical education involves the development and implementation of new educational programs aimed at developing not only theoretical knowledge but also practical skills, professional abilities, and personal qualities in students. One of the main directions of this approach is the integration of clinical and theoretical disciplines, allowing students to acquire comprehensive knowledge and skills necessary for successful professional activity.

The competency-based approach also includes the use of modern educational technologies such as simulation training, problem-based learning, and innovative assessment methods. These technologies aim to develop students' ability to think critically, analyze information, and make informed decisions in conditions of uncertainty. An important component of the competency-based approach is the development of students' communication skills and ability to collaborate interdisciplinary. This is particularly crucial in modern medical practice, where effective interaction with colleagues, patients, and their families is the key to successful treatment.

Thus, the implementation of a competency-based approach in higher medical education promotes the preparation of specialists who not only possess deep professional knowledge but are also capable of effectively applying it in practice, which is an important step towards improving medical education and enhancing the quality of medical care.

Keywords: competence approach, medical education, competence, professional training.

Постановка проблеми. Першочергове завдання реформування змісту освіти - це оптимальне поєднання досягнень минулого і сучасних здобутків наукової думки, її нерозривний зв'язок з історією, культурою та педагогічним досвідом. Також пріоритетним напрямом для модернізації вищої медичної

освіти є невідкладна потреба у підвищенні якості підготовки фахівців медичної галузі, професійного рівня підготовки викладачів, розвитку їх педагогічної майстерності в умовах роботи у вищому медичному навчальному закладі адекватно до вимог, завдань і цілей національної освіти як частини європейського освітнього простору. Трансформація системи охорони здоров'я України нездійсненна без впровадження змін у медичній освіті, тому що від рівня знань і кваліфікації лікаря, набутих під час навчання, суттєво залежить здоров'я і життя пацієнтів.

Стратегія розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року [1] наголошує на тому, що система підготовки кадрів у сфері охорони здоров'я має низку проблем. Наразі відсутня методологія оцінювання потреб щодо підготовки працівників сфери охорони здоров'я. У результаті цього, кількість студентів фактично визначається університетами - через неконтрольований набір студентів-контрактників без належного рівня підготовки та без урахування потреб галузі. Зміст освіти є несучасним та нерелевантним, а відсутність сучасних та потужних університетських лікарень і симуляційних центрів призводить до браку практичних навичок у майбутніх медичних працівників.

Актуальність дослідження спричинена зміною парадигми вищої медичної освіти, в основі якої лежить компетентнісний підхід у підготовці спеціалістів, які можуть відповідати основним запитам як роботодавців, так і суспільства. Виходячи з тих компетентностей, які повинен мати випускник закладу вищої освіти, потрібно спрямовувати навчальний процес, визначаючи його основні цілі, обираючи інструменти та методи навчання. Завдяки такому підходу національна вища освіта наблизиться до світових і європейських стандартів, стане більш цікавою, сучасною та ефективною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. О. Лазуренко зазначає, що професійна компетентність як характеристика особистості лікаря відображає не стільки рівень знань фахівця, скільки вміння ці знання застосовувати на практиці, у новій ситуації, моделювати їх для досягнення високих результатів у професійній діяльності [2]. Як вказує О. Задорожна [3], професійний розвиток – це безперервний процес навчання та вдосконалення професійних компетентностей фахівця після здобуття ним вищої освіти та післядипломної освіти, що дає змогу фахівцю підтримувати або поліпшувати стандарти професійної діяльності та триває протягом усього періоду професійної діяльності.

На шляху від професійної психологічної готовності до професійної майстерності О. Лазуренко, Н. Сміла [4] встановили наявність декількох етапів. Перший важливий етап – це професійне самовизначення майбутнього лікаря, врахування його професійних інтересів, нахилів. Він включає вибір професійної освіти і рівень професійної підготовки. Другий етап – це процес

професійної підготовки студента-медика, оволодіння професійними знаннями. Третій етап, коли випускник розпочав практичну діяльність, в тому числі професійне навчання в інтернатурі. У нього є можливість застосовувати набуті теоретичні знання, вдосконалити свої вміння та відпрацювати навички. Важливими є психологічна готовність до професійної діяльності та усвідомлення професійної ідентичності майбутнім лікарем. Четвертий етап – виконання професійних обов'язків. Це період набуття власного досвіду, самостійного виконання кваліфікованої професійної діяльності, формування професійних компетентностей, власного професіоналізму, проектування кар'єрного зростання. Важливими є подальший професійний саморозвиток та самовдосконалення. П'ятий етап – висококваліфікована діяльність, професійна мобільність, професійна майстерність.

Методику викладання у вищій медичній школі на основі компетентнісного підходу ґрунтовно розглядає М. Філоненко [5]. Вона показує, що нові стандарти вищої освіти базуються на компетентісному підході і поділяють філософію визначення вимог до фахівця, закладену в основу Болонського процесу та в міжнародному проекті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING). З огляду на це постає питання визначення та освоєння сучасного змісту вищої медичної освіти, який буде відображати характер економічного та соціального розвитку України і покликаний на зміну передовсім парадигми вищої медичної освіти, а саме відхід від предметоцентризму та перехід до студентоцентризму. Ключовим у сучасній вищій медичній освіті є формування особистості майбутнього фахівця з новим світоглядом та мисленням, що дозволить йому гнучко, оперативно реагувати на різноманітні запити суспільства та успішно конкурувати з іншими фахівцями на ринку праці. Саме тому на шляху до євроінтеграції актуальним є всебічне переосмислення підходів щодо модернізації вищої медичної освіти, яке ґрунтується на компетентнісних засадах.

Мета статті - провести аналіз компетентнісного підходу як фактора фахового професійного становлення, а також відслідкувати його застосування в системі вищої медичної освіти як одного із засобів підвищення педагогічної та фахової кваліфікації викладачів і, як наслідок - відповідної професійної підготовки здобувачів медичних закладів освіти.

Виклад основного матеріалу. Наказом МОЗ України від 27.09.2021 р. за №2071 була створена робоча група з питань розробки Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року [6]. Одним з ключових напрямів Стратегії стали кадрові ресурси системи охорони здоров'я (КРОЗ) на базі пріоритетних завдань [1]:

- Стратегічний пріоритет 1. Освіта та наукова діяльність у сфері охорони здоров'я інтегровані до сучасного міжнародного контексту.
- Стратегічний пріоритет 2. Планування та забезпечення кадрів системи охорони здоров'я здійснюється в обсягах та у структурі відповідно до потреб.

- Стратегічний пріоритет 3. Створення умов для забезпечення професійного благополуччя працівників сфери охорони здоров'я.

- Реалізація Стратегії відбувається у три етапи: перший етап (2022–2024 роки); другий етап (2025–2027 роки); третій етап (2028–2030 роки).

На кожному етапі передбачається розроблення та виконання плану заходів на відповідний період, у рамках яких будуть конкретизовані ключові завдання кожної стратегічної цілі.

Як видно з наведених пріоритетів, на першому місці знаходиться освітня та наукова діяльність. Це саме той напрямок діяльності, з якого, власне, розпочинається підготовка кваліфікованих кадрів на основі компетентнісного підходу. Можна стверджувати [7], що компетентнісний підхід – це методологічна орієнтація в педагогічній діяльності, яка акцентує на результатах освіти, що розглядається як здатність людини діяти в різноманітних проблемних ситуаціях, а також одна з підстав оновлення сучасної освіти, що дає змогу ліквідувати розрив між когнітивним, діяльнісним та особистісним рівнями розвитку майбутнього фахівця. Враховуючи специфіку професійної діяльності лікаря, важливим фактором її ефективності є професійна компетентність, тому доцільно припустити, що основним завданням навчання і виховання, результатом професійного становлення фахівця у вищому медичному навчальному закладі є формування професійної компетентності студентів-медиків [2]. Саме тому при проектуванні навчальних занять на основі компетентнісного підходу варто враховувати наступні реперні точки [5]:

1. Визначення переліку компетентностей, які формулюють у термінах результатів навчання.

2. Вибір раціональних педагогічних методів навчання, які забезпечують формування компетентностей.

3. Визначення методичного забезпечення (навчальних завдань) педагогічних методів на занятті з врахуванням специфіки дисципліни.

4. Визначення критеріїв оцінки результатів навчання студентів, визначення рівня їх компетентності.

Специфіка професійної діяльності лікарів передбачає необхідність формування клінічного мислення, а саме: складання детального плану обстеження хворого із врахуванням достатнього і необхідного обсягу даних та певною послідовністю заходів; поточний збір, аналіз і оцінка даних анамнезу; відбір і проведення специфічних методів обстеження; аналіз та оцінка даних лабораторних, клінічних, інструментальних методів дослідження. Практика лікаря постійно перебуває в умовах мінливих вихідних даних (певні симптоми можуть зникати чи з'являтися, можливий нетиповий перебіг захворювань), часто існує дефіциту часу для прийняття рішення. Незважаючи на це, лікар повинен бачити цілісну картину захворювання, встановити першопричини, умови і патофізіологічні механізми його виникнення, подальшого розвитку і

лікування. Недарма термін «компетентність» розглядають у науковій літературі як інтегративну особистісну характеристику, що визначає функціональну готовність до певної діяльності, містить сукупність знань, умінь, навичок, особистісних якостей. У дослідженнях констатовано, що категорія «компетентність» є ширшою за поняття «знання, уміння, навички», охоплює не тільки когнітивну і операційно-технологічну, а й аксіологічну, мотиваційну, соціальну та поведінкову сфери особистості фахівця [8].

Компетентнісний підхід також включає використання сучасних освітніх технологій, таких як симуляційне навчання, проблемно-орієнтоване навчання та інноваційні методи оцінювання. Ці технології спрямовані на підвищення ефективності навчального процесу шляхом створення максимально наближених до реальних умов ситуацій. Симуляційне навчання дозволяє студентам медичних закладів практикувати клінічні навички у контрольованому середовищі без ризику для пацієнтів, що сприяє формуванню впевненості у своїх діях, підвищенню професійної компетентності та зниженню рівня стресу під час реальних клінічних ситуацій. Це дозволяє студентам не лише відпрацювати необхідні маніпуляції та процедури, але й розвивати швидке прийняття рішень у непередбачуваних обставинах, що є критичним для медичної практики.

Проблемно-орієнтоване навчання (Problem-Based Learning, PBL) є однією з інноваційних освітніх методик, яка спрямована на активізацію когнітивних процесів студентів шляхом залучення їх до вирішення реальних або наближених до реальних проблем. Ця методика широко використовується у вищій освіті, зокрема в медичних та інженерних спеціальностях, де важливо не лише засвоєння теоретичних знань, але й набуття практичних навичок.

Основна ідея PBL полягає в тому, що студенти працюють у невеликих групах над вирішенням конкретних проблемних ситуацій. Ці ситуації, або кейси, зазвичай розробляються викладачами таким чином, щоб охоплювати певні навчальні цілі та стимулювати застосування знань у нових контекстах. Процес PBL включає кілька етапів:

- Ідентифікація проблеми: студенти ознайомлюються з проблемною ситуацією, аналізують її та визначають, які знання та навички необхідні для її вирішення.
- Формулювання гіпотез: група формулює можливі підходи до вирішення проблеми, базуючись на наявних знаннях.
- Дослідження: студенти шукають додаткову інформацію, проводять дослідження, консультуються з фахівцями та використовують різні джерела знань для поглиблення розуміння проблеми.
- Розробка рішення: на основі зібраної інформації студенти розробляють можливі рішення проблеми та обговорюють їх у групі.
- Презентація та оцінка: група презентує свої висновки та пропозиції, обговорює їх з викладачем та іншими студентами, отримує зворотній зв'язок та робить висновки.

Проблемно-орієнтоване навчання має кілька важливих переваг. По-перше, воно сприяє розвитку критичного мислення та аналітичних навичок, оскільки студенти змушені активно шукати інформацію та аналізувати її. По-друге, PBL стимулює самостійність та ініціативність, оскільки студенти самі відповідають за свій навчальний процес і мають можливість вибирати найбільш ефективні шляхи вирішення проблем. По-третє, ця методика розвиває комунікативні навички та здатність працювати в команді, оскільки успіх залежить від ефективної співпраці всіх членів групи.

Крім того, проблемно-орієнтоване навчання сприяє глибшому засвоєнню знань та їх практичному застосуванню. Замість пасивного сприйняття інформації на лекціях, студенти активно залучені у процес навчання, що підвищує їх мотивацію та інтерес до предмету. Це дозволяє краще розуміти та запам'ятовувати матеріал, а також розвивати навички самостійного мислення та вирішення складних задач.

Водночас, проблемно-орієнтоване навчання має певні виклики. По-перше, це потребує значного часу та зусиль як з боку студентів, так і викладачів. Підготовка та проведення кейсів вимагає ретельної підготовки, а викладачам потрібно бути готовими до ролі фасилітаторів, які допомагають студентам знаходити правильні рішення, а не просто передавати знання. По-друге, PBL може бути менш ефективним для студентів, які не звикли до самостійної роботи або мають труднощі з комунікацією у групі.

Таким чином, проблемно-орієнтоване навчання є потужним інструментом для розвитку професійних та особистісних компетенцій студентів. Впровадження цієї методики у навчальний процес сприяє формуванню у майбутніх фахівців здатності до самостійного навчання, критичного мислення та ефективної роботи в команді, що є надзвичайно важливим для успішної професійної діяльності в сучасному світі.

У сучасній освіті стають все більш актуальними інноваційні методи оцінювання, оскільки вони сприяють об'єктивній та всебічній оцінці знань і навичок студентів. Ці методи дозволяють не лише оцінювати академічні досягнення, але й забезпечують зворотний зв'язок, що сприяє розвитку самостійного мислення, критичного аналізу та професійного зростання. Ключовими інноваційними методами оцінювання, які сьогодні активно використовуються в освітніх закладах, є:

1. Електронні тести та оцінювання. Електронні тести (e-assessment) є одним з найпоширеніших інноваційних методів оцінювання. Вони дозволяють автоматизувати процес перевірки знань, скорочуючи час на оцінювання та знижуючи суб'єктивність людського фактора. Студенти мають можливість проходити тести в зручний для них час, а результати стають доступними миттєво. Це сприяє оперативному отриманню зворотного зв'язку та можливості аналізу помилок.

2. Портфоліо є методом оцінювання, що дозволяє студентам зібрати докази своїх досягнень у вигляді проєктів, досліджень, рефлексій та інших робіт. Цей метод дає змогу оцінити не лише кінцевий результат, але й процес навчання, розвиток навичок та особистісне зростання. Портфоліо стимулює студентів до самостійної роботи та критичного осмислення власного навчання.

3. Об'єктивно структуровані клінічні іспити (OSCE). У медичній освіті особливе місце займають об'єктивно структуровані клінічні іспити (OSCE). Цей метод оцінювання передбачає створення реальних клінічних ситуацій, в яких студенти повинні продемонструвати свої практичні навички та знання. Кожен студент проходить кілька станцій, де йому необхідно виконати певні завдання під наглядом експертів. Це дозволяє об'єктивно оцінити клінічні компетенції студентів та їхню готовність до професійної діяльності.

4. Автоматизовані системи аналізу письмових робіт. Використання штучного інтелекту та машинного навчання для аналізу письмових робіт стає все більш популярним. Ці системи можуть оцінювати граматику, стилістику, логіку викладу та інші аспекти тексту. Вони також здатні виявляти плагіат та допомагати студентам покращувати свої навички письма.

5. Онлайн-дискусії та вебінари є інноваційним методом оцінювання, який дозволяє оцінювати участь студентів у навчальному процесі в режимі реального часу. Студенти можуть брати участь у дискусіях, відповідати на питання та демонструвати свої знання у взаємодії з викладачами та одногрупниками. Це сприяє розвитку комунікативних навичок та здатності до критичного мислення.

6. Гейміфікація включає використання елементів гри в освітньому процесі для підвищення мотивації та залученості студентів. Це можуть бути різні конкурси, вікторини, змагання, які дозволяють оцінювати знання та навички у невимушеній формі. Гейміфікація сприяє активному залученню студентів до навчального процесу та підвищенню їх інтересу до предмету.

7. Адаптивне оцінювання. Використовує алгоритми, що підлаштовують складність завдань під рівень знань студента. Це дозволяє оцінювати знання більш точно та індивідуально. Студенти отримують завдання, які відповідають їхнім поточним знанням, що стимулює їх до розвитку та подальшого навчання.

Загалом, інноваційні методи оцінювання дозволяють значно покращити якість освіти, роблячи її більш адаптивною та орієнтованою на потреби студентів. Вони сприяють не лише оцінці академічних досягнень, але й розвитку навичок, необхідних для успішної професійної діяльності в сучасному світі.

Висновки. У сучасному контексті вищої медичної освіти впровадження компетентнісного підходу є необхідним кроком для забезпечення високоякісної підготовки фахівців, здатних відповідати вимогам сучасного ринку праці та ефективно функціонувати в динамічних умовах професійної

діяльності. Компетентнісний підхід акцентує увагу на всебічному розвитку студентів, включаючи теоретичні знання, практичні навички, професійні вміння та особистісні якості. Одним із основних напрямків впровадження компетентнісного підходу є інтеграція клінічних і теоретичних дисциплін, що дозволяє студентам отримувати комплексні знання та навички. Це сприяє кращому розумінню та застосуванню теоретичних знань у практичних ситуаціях, що є важливим для майбутньої професійної діяльності медиків.

Сучасні освітні технології, такі як симуляційне навчання, проблемно-орієнтоване навчання та інноваційні методи оцінювання, відіграють ключову роль у формуванні професійних компетенцій. Ці технології спрямовані на розвиток критичного мислення, здатності до аналізу інформації та прийняття обґрунтованих рішень у складних умовах. Крім того, важливою складовою компетентнісного підходу є розвиток комунікативних навичок та здатності до міждисциплінарної співпраці. Ефективна взаємодія з колегами, пацієнтами та їхніми родичами є запорукою успішного лікувального процесу та високої якості медичної допомоги.

Таким чином, компетентнісний підхід у вищій медичній освіті сприяє формуванню всебічно розвинених фахівців, які володіють не лише глибокими професійними знаннями, а й здатністю ефективно застосовувати їх у практичній діяльності. Це дозволяє забезпечити високу якість медичної допомоги та підвищити рівень професійної підготовки майбутніх медиків. Загалом, компетентнісний підхід є невід'ємною складовою модернізації медичної освіти, що сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців, готових до вирішення складних професійних завдань та адаптації до сучасних вимог медичної практики.

Література:

1. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року. URL: <https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F/UKR%20Health%20Strategy%20Feb%202024.2022.pdf>.

2. Лазуренко О. О. Психолого-педагогічні особливості моделювання професійної компетентності студентів-медиків у процесі професійного становлення. *Психологічний журнал*. 2018. № 3 (13). С. 67-85. URL: <https://apsijournal.com/index.php/psyjournal/article/view/273/186>.

3. Задорожна О. М. Готовність до свідомого професійного вибору як соціально-психологічної проблеми. *Психологічні перспективи*. 2013. Вип. 21. С. 58-70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppst_2013_21_9.

4. Лазуренко О.О., Сміла Н.В. Особливості розвитку професійних компетенцій майбутнього фахівця у сучасній медичній освіті. *Scientific Collection «InterConf»*. 2022. № 118. С. 85-89. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/download/1013/1039>.

5. Філоненко М. М. Методика викладання у вищій медичній школі на засадах компетентнісного підходу: *Методичні рекомендації для викладачів та здобувачів наукового ступеню доктора філософії (PhD) ВМ(Ф)НЗ України*. К. 2016. - 88 с. URL: https://nmk.ukr.education/gallery/1filonenko_m_m_metodika_vikladannya_u_vishchiy_med.pdf.

6. Наказ МОЗ України від 27.09.2021 р. №2071 «Про утворення міжсекторальної робочої групи з питань розробки Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року». URL: <https://moz.gov.ua/uk/strategija>.

7. Чубій І. Компетентісний підхід як чинник професійного становлення фахівців у системі вищої медичної освіти. *Освітні обрії*. 2022. № 2 (53). С. 86-69. URL: <https://doi.org/10.15330/obrii.53.2.86-89>.

8. Мачинська Н. Педагогічна освіта магістрантів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю. Львів: ЛьвДУВС. 2013. 416 с. URL: <https://duikt.edu.ua/ua/lib/1/category/726/view/1423>.

References:

1. Strategiya rozvitku sistemi ohoroni zdorov'ya do 2030 roku [Strategy for the development of the health care system until 2030]. Retrieved from <https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F/UKR%20Health%20Strategy%20Feb%202024.2022.pdf> [in Ukrainian].

2. Lazurenko, O. O. (2018). Psihologo-pedagogichni osoblivosti modelyuvannya profesijnoyi kompetentnosti studentiv-medikiv u procesi profesijnogo stanovlennya [Psychological and pedagogical features of modeling the professional competence of medical students in the process of professional development]. *Psihologichnij zhurnal – Psychological journal*, 3 (13), 67-85. <https://apsijournal.com/index.php/psyjournal/article/view/273/186> [in Ukrainian].

3. Zadorozhna, O. M. (2013). Gotovnist do svidomogo profesijnogo viboru yak socialno-psihologichnoyi problemi [Readiness for a conscious professional choice as a socio-psychological problem]. *Psihologichni perspektivi - Psychological perspectives*, issue 21, 58-70. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppst_2013_21_9 [in Ukrainian].

4. Lazurenko, O.O., & Smila, N.V. (2013). Osoblivosti rozvitku profesijnih kompetencij majbutnogo fahivcya u suchasnij medichnij osviti [Peculiarities of the development of professional competences of the future specialist in modern medical education]. *Scientific Collection «InterConf»*, 118, 85-89. <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/download/1013/1039> [in Ukrainian].

5. Filonenko, M. M. (2016). Metodika vikladannya u vishnij medichnij shkoli na zasadah kompetentnisnogo pidhodu: Metodichni rekomendaciyi dlya vikladachiv ta zdobuvachiv naukovogo stupenyu doktora filosofiyi (PhD) VM(F)NZ Ukrayini [Teaching methodology in a higher medical school based on the competence approach: *Methodological recommendations for teachers and candidates for the scientific degree of Doctor of Philosophy (PhD)*], 88. https://nmk.ukr.education/gallery/1filonenko_m_m_metodika_vikladannya_u_vishchij_med.pdf [in Ukrainian].

6. Nakaz MOZ Ukrayini vid 27.09.2021 r. №2071 «Pro utvorennya mizhsektoralnoyi robochoyi grupi z pitan rozrobki Strategiyi rozvitku sistemi ohoroni zdorov'ya do 2030 roku» [About the formation of an interdisciplinary working group on the development of the Strategy for the development of the health care system until 2030]. Retrieved from <https://nmuofficial.com/news/pro-zatverdzhennya-metodychnyh-rekomendatsij-z-rozroblennya-robochyh-program-navchalnyh-dystsyplin/> [in Ukrainian].

7. Chubij, I. (2022). Kompetentisnij pidhid yak chinnik profesijnogo stanovlennya fahivciv u sistem vishhoji medichnoyi osviti [Competence approach as a factor of professional formation of specialists in the system of higher medical education]. *Osvitni obriyi - Educational horizons*, 86-69. <https://doi.org/10.15330/obrii.53.2.86-89> [in Ukrainian].

8. Machynsjka, N. (2013). Pedagoghichna osvita maghistrantiv vyshhykh navchalnykh zakladiv nepedagoghichnogho profilju [Pedagogical education of undergraduates of higher educational institutions of non-pedagogical profile: monograph]. Ljviv: LjvDUVS. 416. <https://duikt.edu.ua/ua/lib/1/category/726/view/1423> [in Ukrainian].